

Acı Elma Yağının Yanlış Kullanımına Bağlı Dört Zehirlenme Vakası

Four Intoxication Cases Related to the Misuse of Sage Oil

Suzan Gündüz, Semra Kara, Çiğdem Nüket Yüksel, Ayşe Esra Yılmaz

ÖZET

İnfantil kolik, 4 aylıktan küçük bebeklerde sık görülen, ailelerin acile sık başvurduğu ve etyolojisi net bilinmeyen ağlama krizleridir. Farmakolojik ve ilaç dışı pek çok tedavinin denendiği infantil kolikte aileler uykusuz, yorgun kalmakta, olumsuz şekilde etkilenmektedir. Acı elma yağı uçucu bir madde olup infantil kolik tedavisinde ayak tabanına veya karna 1-2 damla şeklinde masaj yapılarak uygulanması önerilmektedir. İnfantil kolik tedavisinde kullanılan çoğu ilaç damla formunda olduğu için detaylı kullanım bilgisini öğrenmeyen aileler yanlışlıkla damla olarak veya uykusuzluk ve sersemlik hali ile başka ilaç zannedilerek çocuğa içirebilmektedirler. Bu yazıda yanlış bilgi veya uygulama sonucu acı elma yağı zehirlenmesi olan 4 vakayı sunmak istedik. Acı elma yağının reçetelenmesini azaltmak ve ilacın doğru kullanım konusunda ailelere detaylı bilgi vermek gerektiğini vurgulamak istedik.

Anahtar kelimeler: Acı elma yağı, infantil kolik, zehirlenme

GİRİŞ

İnfantil kolik, gelişimi normal olan, sağlıklı 0-3 aylık bebeklerde görülen, bazen 4-5 aylık döneme kadar uzanabilen en az üç hafta süreli, haftada üç günden, günde üç saatten fazla ve başka bir nedenle açıklanamayan biçimde huzursuzluk, ajitasyon ve ağlamaların olduğu tablo olarak tanımlanmaktadır [1].

İnfantil kolik bebeklerin en sık doktora götürülme nedenleri arasında olup, başvuru sıklığı %17-30 olarak bildirilmektedir [2]. Etiyolojide besin alerjisi veya intoleransı, anormal peristaltizm ya da aşırı gaz, bebekte barsak hareketlerine aşırı duyarlılık ve ağrı reseptörlerinde çabuk uyarılma, ailede gerilim

ABSTRACT

Infantile colic is excessive crying of infants younger than 4 months. Families of children suffering from infantile colic attend to the emergency department frequently and the etiology is not well-known. However many families of children suffering from infantile colic try pharmacologic and non-pharmacologic treatment, they are sleepless and exhausted and are affected negatively. Sage oil is in volatile form and it is recommended to apply 1-2 drops on plantar and tummy region of the body by massage for the treatment of infantile colic. Most of drugs used for infantile colic are drops and used orally. Families who do not learn detailed usage information may use it orally or may presumed another drug while suffering from sleepless and drowsiness. Herein we reported 4 cases of sage oil intoxication because of wrong information of wrong application of sage oil. We aimed to reduce the prescribing of sage oil in the treatment of infantile colic and emphasize to give more information about proper use of sage oil.

Key words: Infantile colic, intoxication, sage oil

ve stres rol alabilirken kesin sebep net olarak bilinmemektedir [3].

Çocuk için, ebeveynler için ve hekim için kaygı verici bir durum olup aileler bunun kendi yetersizliklerinden veya çocukta ciddi bir hastalık durumundan kaynaklandığını düşünmektedirler. Sağlık çalışanı tarafından aileyi destekleyici, moral verici uygulamaların yanı sıra bazı farmakolojik ve non-farmakolojik tedaviler önerilmekle birlikte etkili ve aynı zamanda güvenli bir tedavi biçimi henüz bilinmemektedir [4].

Piyasada pek çok farmakolojik ürünler olup, hekim önerisi, eczane önerisi, çevredekilerin önerisi veya internet ortamında araştırma sonucu aileler tarafından kullanılabilir.

Turgut Özal Üniversitesi Tıp Fakültesi, Pediatri Bölümü, Ankara, Türkiye

Yazışma Adresi /Correspondence: Suzan Gündüz,

Beştepe Mah. Mertebe Sk. Doğan Apt. 33/2 Yenimahalle, Ankara, Türkiye Email: akinsuzan@gmail.com

Geliş Tarihi / Received: 08.12.2015, Kabul Tarihi / Accepted: 15.03.2016

Copyright © Dicle Tıp Dergisi 2016, Her hakkı saklıdır / All rights reserved

Adaçayı, değişik formlarda spazmolitik, antimikrobiyal, sedatif, anti-enflamatuvar özellikleriyle çeşitli klinik durumlarda kullanılabilen Tarım Bakanlığı tarafından onaylı, eczanelerde veya aktarlarda satılan bitkisel bir üründür. Elma yağı, adaçayının yapraklı ve çiçekli dallarından su buharı distilasyonu ile elde edilen uçucu bir yağdır [5]. İnfantil koliği olan çocuğun ayak tabanı veya karnına 1-2 damla ile masaj yapılması önerilen kullanım şekli olmasına rağmen literatürde genellikle çocukların kazara veya yanlış kullanım sonucu, bu ürünleri ağızdan almaları sonucunda solunum sistemi veya santral sinir sistemi bulguları gelişebildiği gösterilmiştir. Özellikle sedasyon, konfüzyon, vertigo, delirium, halüsinasyon, tremor ve nöbet gibi santral sinir sistemi etkileri veya pnömoni, solunum yetmezliği gibi solunum sistemi bulguları görülebilmektedir. Ölüm genellikle solunum yetmezliği veya statusa bağlı gelişebilmektedir [6-10].

Bu yazıda acı elma yağının yanlış kullanımı sonucu hastaneye yatırılıp gözlenen 4 vakayı sunarak acı elmanın yanlış kullanımının sık karşılaşılabilecek bir sorun olduğunu vurgulamak istedik.

Vaka 1

Yirmi sekiz yaşındaki annenin NSVY ile 4000 gr doğan erkek bebeğine, 31 günlükken gece ağlamaları sırasında başka bir gaz damlası sanılarak anne tarafından 10 damla acı elma yağı verildiği ifade edildi. Sonrasında bir kısmını kusan hasta komplikasyonlar açısından gözlenmek üzere pediatri servisine yatırıldı. Gözleminde kardiyovasküler sistem, santral sinir sistemi veya solunum sistemi ile ilgili bir komplikasyon gelişmeyen hasta taburcu edildi.

Vaka 2

Otuz iki yaşındaki anneden NSVY ile 3200 gram doğan kız bebeğe 25 günlükken ağlamalarının yoğun olması nedeniyle çocuk acil servisine başvurduğunda, pediatri asistanı tarafından gaz sancısında acı elma yağının etkili olduğu söylendiği ifade edildi. Anne acı elma yağını 2 gün boyunca günde 4 -5 damla şeklinde bebeğe içirdiğini ifade etti. Ancak aile içirme sırasında çocuğun yüzünün kızarması, morarması üzerine hekime başvurdu. Hasta olası komplikasyonlar açısından serviste gözlem altına alındı ve takibinde bir komplikasyon gelişmedi.

Vaka 3

Yirmi altı yaşındaki annenin sezaryen ile 2850 gr doğan erkek bebek, çok ağlaması nedeniyle ailesi tarafından gece çocuk acil servise getirildi. Pediatri asistanı tarafından infantil kolik olarak değerlendirilip dozu ve kullanım şekli belirtilmeden acı elma yağı önerildiği ifade edildi. Aile çocuğa bir kez 6 damla verdikten sonra kullanım şeklinin yanlış olduğunu fark edince hastaneye başvurdu. Hemen gözlem altına alınan 45 günlük bebeğin gözleminde bir komplikasyon gelişmedi.

Vaka 4

Yirmi dokuz yaşındaki annenin ilk bebeği olarak sezaryen ile 3050 gr olarak doğan bebeği yoğun ağlama nöbetleri nedeniyle gaz için eczaneden art arda birkaç ürün alıp kullanmalarına rağmen şikayetleri geçmeyince aile aktara başvurmuştur. Aktarın önerisiyle acı elma yağı alıp ayak tabanına masaj şeklinde uygulamaya başladıktan sonra bebeğin ağlamalarında azalma olduğu ifade edildi. Anne, başucunda D vitamini ile yan yana bulunan acı elma yağının yanlışlıkla D vitamini sanıp çocuğun ağızına 3 damla damlatmıştır. Çocuk kızarıp bozarınca anne acı elma yağının içirdiğini fark edip zehir danışmayı aramış ve hemen hastaneye başvurmuştur. Gözleminde tutulan 2 aylık bebekte bir komplikasyon gelişmedi.

TARTIŞMA

Belli saatlerde kıvranırcasına ağlayan bir bebek sahibi olmak aileler için ciddi bir kaygı ve stres kaynağıdır. Etyoloji net olarak bilinmediği gibi güvenilir ve etkili bir tedavi yöntemi de hala bilinmemektedir [3,4]. Uygulanan yöntemlerin ve tedavilerin etkileri sınırlı kalmaktadır. İnfantil kolik nedeniyle aileler çaresiz kalmakta ve pek çok farmakolojik ve non-farmakolojik yönetime başvurmaktadır. Acı elma yağı, sağlık çalışanları, aktarlar tarafından veya ailenin çevresindeki kişiler tarafından infantil koliği olan bebeğe önerilebilen bitkisel bir ilaçtır. Ancak kullanım şekli ve dozu konusunda güvenli bir kaynaktan bilgi alınmadığı veya yanlış bilgi alındığı durumda yan etkiler gelişebilmektedir.

İnfantil koliği olan bebeğin ayak tabanı altına ve karnına 1-2 damla acı elma yağının masaj yapılarak kullanılması önerilmekte olup, bu bitkisel ilacın infantil kolikte sistemik kullanımı bulunmamaktadır.

İnfanıl kolik atakları genellikle akşam saatlerinde belirgin olup ebeveynleri uykusuz, yorgun, tükenmiş bir hale sokmaktadır. Uykusuzluk ve yorgunluk kişilerde karar verme yetisinde bozulmaya yol açabilmekte ve bu kişiler hata yapmaya daha meyilli hale gelmektedirler. Vaka 1 ve 4'te görüldüğü üzere ebeveynler gece karanlıkta veya uyku sersemliğiyle acı elma yağını başka bir ilaç (özellikle D vitamini, Biogaia, Zinco gibi) sanarak bebeğe içirmek suretiyle entoksikasyona yol açmışlardır. İnfantil kolik olan bebeklerin ebeveynlerine özellikle hiç bitmeyecekmiş gibi görünen bu süreç sonlanana kadar destek olabilecek aile büyükleri, yardımcı veya bakıcı olmasının, ebeveynleri dinlendirecek ve rahatlatacak bir yöntem olabileceği düşünülmüştür. Böylece ebeveynler özellikle de anne dinlenmiş olacak, kendini yalnız hissetmeyecek ve bebeğe daha faydalı olacaktır.

Vaka 2 ve 3'te görüldüğü gibi pediatrist tarafından acil nöbetinde acı elma yağı önerilmiş olup, dozu ve kullanım şekli konusunda ailenin yeterince bilgilendirilmemesi yanlış kullanım ve intoksikasyonlara yol açmıştır. Ülkemizde çocuk acil servislerinin çok yoğun olduğu, hastaya ayrılabilen vaktin yetersiz olduğu bilinen bir gerçektir. İnfantil kolikte, akşam saatlerinde yoğun ağlama nöbetleri tipik bir bulgudur. Aile bu durumla ilk defa karşılaşılırsa ya da bebeğin yoğun ağlamaları aileyi ciddi bir durum varlığı açısından kaygılandırıyor ise aileler acil servise başvurmaktadır. Genellikle bebekler, acil serviste hızlı bir şekilde değerlendirilip kısa önerilerle eve gönderilmektedir. Oysaki infanıl kolik tedavisinde ailenin rahatlatılması, psikolojik olarak desteklenmesi çok önemlidir. Bu bebeklerin acil serviste acil bir durum varlığı ekarte edildikten sonra detaylı bir şekilde poliklinik şartlarında değerlendirilip farmakolojik ve nonfarmakolojik tedavi planı yapılması gerektiği düşünülmüştür. Böylece aile desteklenmiş olup tedaviler detaylı bir şekilde aileye aktarılmış olacaktır.

Literatürde acı elma yağının yanlış kullanımına bağlı ciddi solunum sistemi ve santral sinir sistemi yan etkileri gelişen vakalar sunulmaktadır [6-10]. Bizim sunduğumuz bu olguların hiç birinin gözleminde ciddi bir sorun gelişmemiştir. Ancak yanlış kullanıma bağlı ciddi yan etkiler gelişebilecek bir ilaç olduğu için bu vakaları sunmayı uygun gördük. Literatürde acı elma yağının deriden emilimi sonu-

cu sistemik yan etki ile karşılaşılmasına rağmen ciddi sistemik yan etkileri gelişebileceği için lokal kullanımının da sınırlandırılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Sonuç olarak, infanıl kolik tedavisinde öncelikle nonfarmakolojik tedaviler ve aile desteğinin asıl tedavi şeklini oluşturması gerektiği, bunlar yetersiz kalırsa farmakolojik tedavinin planlanabileceği düşünülmüştür. Acı elma yağının infanıl kolikte kullanımının sınırlandırılması veya aileye önerildiği takdirde de kullanım şeklinin ve dozunun ve de yanlış kullanımdan kaynaklanabilecek olası yan etkilerinin detaylı şekilde anlatılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını bildirmişlerdir.

Finansal Destek: Bu çalışma her hangi bir fon tarafından desteklenmemiştir.

Declaration of Conflicting Interests: The authors declare that they have no conflict of interest.

Financial Disclosure: No financial support was received.

KAYNAKLAR

1. Wessel MA, Cobb JC, Jackson EB, et al. Paroxysmal fussing in infancy, sometimes called "colic." *Pediatrics* 1954;14:421-434.
2. Neu M, Robinson J. Infants with colic: Their childhood characteristics. *J Pediatr Nurs* 2003;18:12-20.
3. Johnson JD, Cocker K, Chang E. Infantile colic: Recognition and treatment. *Am Fam Physician* 2015;92:577-582.
4. Cohen-Silver J, Ratnapalan S. Management of infantile colic: A review. *Clinical Pediatrics* 2009;48:14-17.
5. Baricevic D, Sosa S, Loggia RD, et al. Topical anti-inflammatory activity of *Salvia officinalis* L. leaves: the relevance of ursolic acid. *J Ethnopharmacol* 2001;75:125-132.
6. Lamour C, Bouchaud C, Dore P, et al. Pneumonitis caused by hydrocarbon inhalation. *Rev Mal Respir* 2003;9:959-964.
7. Facon D, Coumbaras J, Bigot E, et al. Acute hydrocarbon pneumonia after white spirit aspiration: sequential HRCT findings. *Eur Radiol* 2005;15:31-33.
8. Koray Harmancı, Makbule Eren, A. Kadir Koçak, ve ark. Elma yağının yanlış kullanımına bağlı gelişen kimyasal pnömoni bir olgu. *Asthma Allergy Immunol* 2011;9:101-104.
9. Oya Halicioglu, Gorkem Astarcioğlu, Isin Yaprak, ve ark. Toxicity of *Salvia officinalis* in a Newborn and a Child: An Alarming Report. *Pediatr Neurol* 2011;45:259-260.
10. Arica V, Arica S, Tutanc M, ve ark. Convulsion in infants as a result of oral use of garden sage. *Turk Arch Ped* 2012;47:70-71.